

Samtíðarskattalógin og skattaborgararnir

Nú lógin um samtíðarskatt er komin í gildi og nýggi innkrevjingarhátturin er farin at virka, eru helst nógvið ið halda, at skattavaldið við landsstýrinum á odda hava avrikað eitt meggarverk, har allir borgarar samfelagsins nú verða skattsettir av tí peningi, ið vunnin er, og at álíknaður skattur »av sær sjálvum« verður rindaður til ásettar tíðir.

Hann, ið hugsar sum omanfyri tilskilað, fer skeivur. Tað, sum fram er higartil, er bert ein broyting av innkrevjingini av tí skatti, sum lóntakararnir bera. Tann persónligi skatturin av lønini verður nú útroknaður og rindaður tí almenna, samstundis sum tað, ið eftir er av lønini, verður rindað lóntakarunum.

Her skal verða vist til Ársfrágreiðingina fyri 1983, s. 168 (útgivin av Føroya Landsstýri).

Mátin at uppgera skatt-skyldugu inntøkuna og rentufrádráttin uppá er við fáum undantøkum tann sami. Tað, sum higartil hevur verið skatt-skyldugt ella skattafrítt, er so gott sum óbroytt. Tó hava sjálvstøðugt vinnurekandi nú aftur fingið loyvi til at frádraga limagjald til yrkisfelagsskap.

Teir borgarar, sum ikki eru lóntakarar, og hava komið sær í skattaeftirstøðu, hava somu møguleikar í nýggju skipanini.

Nýggja lógin hevur fyrimunir, serstakliga fyri borgarar við skiftandi inntøkum, og fyri borgarar, ið fáa stórar útreiðslur, sum kunnu dragast frá í skattskyldugu inntøkuni ella í skattinum. Ein kann nú beinan vegin fáa ótkar rentur ella eitt nú nýggja lívstrygging tikna við inn í tað loypandi árligu útrokningina av skattinum. Fyri teir borgarar, ið koma undan aðrari skattaskipan sum til dømis donsku sjómansskattaskipanini, vanligu donsku ella aðrari útlendskari skattaskipan, er lógin greitt ein fyrimunur við síni einfaldu reglum.

Starvsfólk, ið dagliga umsita skattaskipanina, kenna óivað best teir skattligu trupulleikar, borgararnir hava, og kenna helst best teir veikuleikar, ein 25 ára gomul einfald skattalóg hevur, ið varð skrivað til fyri umleið 35 árum síðan eftir einari danskari lóg frá 1928, til eitt eftir nútíðarmetan ókompliserað samfelag, ið

undir ongum umstøðum kann samanberast við tað kompliseraða samfelag, vit í dag búleikast í.

Av teim nógvu lógum og reglum, samfelagið verður stýrt við, er skattalógin saman við øðrum serstøkum lógum so sum avskrivjingarlógin, lóg um lögugrunn v. m. og reglugerðum og kunngerðum óivað tann lógin, ið einamest viðkemur tí einstaka borgaranum, tá hann umframt at hugsa um og rinda sitt eigna húsarhald skal hugsa um og rinda megin partin av tí almenna húsarhaldinum.

Í hesi og fylgjandi greinum skal verða nomið við nakrar av teim fyrimunum, nýggja skipanin hevur fyri samfelagið og tann einstaka borgaran, eisini skal við dønum verða nomið við ymsar mátar ein lógliga kann heysta sær fyrimunir við at handla upp á ávisan máta.

Í gomlu skipanini var ikki óvanligt, at persónar, sum í einum ári høvdu vundið sær eina »óvanliga« góða inntøku, brúktu teir møguleikar, lógin gav til at sleppa sær undan tí »óvanliga« høga skatti, ið natúrliga var væntandi árið eftir.

Í gomlu skipanini varð álíknaður skattur hjá persónum, ið fluttu av landinum, og komu undir skatt í nýggja landinum eftir somu reglum sum fyri harbúgvandi, við fáum undantøkum strikaður. Millum nevndu persónarnar vóru m. a. lesandi, ið eftir lokna útbúgving vendu heimaftur. Fyri ikki at stilla teir lesandi, ið høvdu verið uttanlands, verri enn teir, ið lisið høvdu heima, heimilandi gamla skattalógin landsstýrinum at loyva teimum at skatta sum »fastbúgvandi«, t. v. s., at teir skuldu uppgæva inntøkur á vanligan hátt í staðin fyri at skula uppgæva og skatta av væntaðari inntøku, ið altið var hægri enn tann inntøka, sum ein fekk í vinnu sum avlærdur. Hann, ið fór uttanlands at lesa, hevði sostatt m. a. tann fyrimun fram um tann, ið las heima, at hann slapp undan einum álíknaðum skatti, sum hann, ið las heima, fekk útsettan rentufrítt í lestrartíðini.

Giftur persónur, sum fær sær tilhald í Grønlandi í minsta lagi 2 ár, verður nú bert skattaður av helvtini av skattskyld-

ugu inntøkuni her, og fær frá útroknaða skattinum frádrigið helvtna av skattinum, hann hevur rindað í Grønlandi av somu inntøku, um tilhaldið í Grønlandi bert hevur verið slitið við frítíðarferðum o. t.

Eftir gomlu skipanini kundi ein, sum fór úr

vinnu vegna aldur ella sjúku, og av hesi orsök fór munandi niður í inntøku, sækja líkningarráðið um at verða umlíknaður. Hetta er ikki neyðugt eftir nýggju skipanini, tí skatturin nú minskar, tá inntøkan minskar.

Umframt møguleika fyri at eftirhalda nýggjan

skatt hjá lóntakarum gevur nýggja skipanin eisini møguleika fyri at eftirhalda gamlan skatt í inntøkuni hjá lóntakarum, soleiðis at eftirhaldast kann við tilsamans heilt upp til 65 % av lønarinntøkuni. Eftir gomlu skipanini kundi hetta bert verða gjørt við upp til 50 % av lønarinntøkuni. Hvat ikki lóntakarum (vinnurekandi) viðvikur, so er hesin møguleiki ikki til staðar, sum hann heldur ikki var tað í gomlu lógin. Teir kunnu sum

frammanundan koma sær í eftirstøðu, uttan at 65 % verða hildin eftir í inntøkuni.

Spurningurin, ið nú kann verða reistur, er, um samtíðarskattalógin er eitt so fullkomið verk, at allir borgarar samfelagsins nú verða skattsettir av tí peningi, ið hesir vinna, ella um tær ætlanir, sum politikkararnir siga seg hava, eru uppfylltir, og verður vent aftur til henda spurning í næstu grein.

Oli Heinesen, Klaksvíkar líkningar-deild og Jens Marius Poulsen, Tórshavnar líkningardeild:

Jákup Lindenskov, løtingsmaður:

Javnaðarflokkurin hevur heiðurin av tí áhugaverda eksperimentinum

Løttingið samtykti í vár eina lóg um samsýning fyri at ansa eldri og óhjálpmu heima. Undir viðgerðini av lógmanstrøðuni kallaði Eilíf Samuelson, landsstýrismáður, lógina fyri eitt tað mest áhugaverda eksperimentið á sosiala økinum. Men Eilíf nevndi ikki, at tað var javnaðarflokkurin, sum kom við uppskotinum.

— Tað hevur altið verið javnaðarflokkurin, sum er komin við nýggjum hugskotum til at bota um støðuna hjá teimum óhjálpmu í samfelagnum. Tað vóru eisini vit, sum komu við uppskotinum til hesa lógina, sum hevur til endamáls, at gomul og óhjálpin fáa størri møguleika fyri at verða longur heima. Vit legdu uppskotið fram, tí vit hildu hetta vera eina góða loysn, sum var samfelagsliga forsvart í allar mátar. Hin møguleikin er at fara á røktarheim, sigur Jákup Lindenskov, løtingsmaður.

— Landsstýrið er ikki komið við nekrum uppskoti á hesum øki. Tað, sum er gjørt, er javnaðarflokkinum fyri at takka.

Leggjast kann aftrat, at vit eisini hava lagt fram fleiri onnur góð uppskot, sum landsstýrið hevur felt. Hevði javnaðarflokk-

urin sitið við ræði, høvdu tað t. d. verið nógvið fleiri røktarheimsplass í landinum. Men vit kunnu kortini ikki annað enn fegnast um, at tað í hesum forinum varð lurtað eftir javnaðarflokkinum.

Lítið fyri pengarnar

— Hvat heldur tú um umlættingarheimið í Havn?

— Øll eiga at gleðast yvir, at Havnin nú fær sitt umlættingarheim, ið stóru tørvur er á. Men eg skilji ikki, at býráðið ikki hevur fingið meira fyri tær 7,6 mió. kr., sum heimið og avleiðingarnar av tí hava kostað.

— Heldur tú, at bara javnaðarflokkurin ferir sosialpolitik?

— Tað er týðiligt, at aðrir flokkar so við og við hava tikið undir við okkara sjónarmiðum í sosialpolitikki — tí politikki, sum vit altið hava havt, og sum hinir nú siggja er rættur, sigur Jákup Lindenskov.